

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 08.05.2024
FU-sak: 11/24		Arkivsaknr.:

Vitenskapelige publikasjoner ved UiB 2023. NVI-rapportering, trender og bibliometriske analyser.

Bakgrunn

Norsk vitenskapsindeks (NVI) i Cristin brukes til registrering av bibliografiske referanser for vitenskapelige publikasjoner, som samtidig knyttes entydig til personer med tilhørighet ved institusjoner som er med i Cristin. Rapporteringsinstruksen¹ beskriver myndighetenes krav til det som rapporteres som vitenskapelige publikasjoner. Det er data fra Cristin som er brukt for å lage statistikk om vitenskapelig publisering.

UiBs publikasjoner fra 2023 ble rapportert inn til Cristin den 12. april. Kvalitetssikrede tall for hele UH-sektoren ble offentliggjort av Sikt og HK-dir (DBH) den 23. april.

Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket lager analyser på grunnlag av data fra Cristin, og publiserer disse på <https://bibliometri.w.uib.no/>. Videre utarbeider gruppen analyser på bestilling, blant annet fra sentral og lokal ledelse på ulike nivåer, Analysegruppen og Forsknings- og innovasjonsavdelingen. Bibliometrigruppen har egne retningslinjer for ansvarlig bruk av bibliometri², som er i tråd med blant annet rådene fra Det nasjonale publiseringsutvalget.³

1. Endring i publiseringsindikatoren og rapporteringssystemet

Det er endring på gang i systemet, som gjelder både forutsetninger for rapporteringen og den tekniske siden ved det (beskrevet under). Siden publiseringsstatistikk er avhengig av begge, skaper dette usikkerhet rundt hvordan statistikken kommer til å se ut neste år.

Dokumentasjon av vitenskapelig publisering er fortsatt del av grunnlaget for lukket ramme i Kunnskapsdepartementets resultatmodell, men det er varslet at indikatoren for publiseringspoeng skal fjernes, med virkning fra budsjettet for 2025. Rapporteringen skal videreføres⁴. Det er imidlertid knyttet usikkerhet til hvordan rapporteringen skal foregå og hva den skal inneholde, for eksempel om inndelingen i nivå 1 og 2 skal opprettholdes. I 2023 kom «Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024»⁵, og i juni 2024 skal Det nasjonale publiseringsutvalget levere en utredning av publiseringsstatistikken og registeret over vitenskapelige publiseringskanaler⁶. UiB har gitt innspill på begge saker. Internasjonalt arbeider cOAlition S med nye prinsipper i «Towards responsible publishing: a proposal from cOAlition S»⁷.

¹ <https://www.cristin.no/nvi-rapportering/rapporteringsinstruksen/>

² <https://www.uib.no/ub/130418/bibliometriske-analyser#retningslinjer-for-bruk-av-bibliometri-ved-universitetsbiblioteket-nbsp->

³ <https://npi.hkdir.no/informasjon#lokaltNivaa>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20222023/id2967608/>

⁵ <https://www.openscience.no/innspill-til-strategi-norsk-vitenskapelig-publisering-etter-2024>

⁶ <https://www.uhr.no/ressurser/det-nasjonale-publiseringsutvalget/>

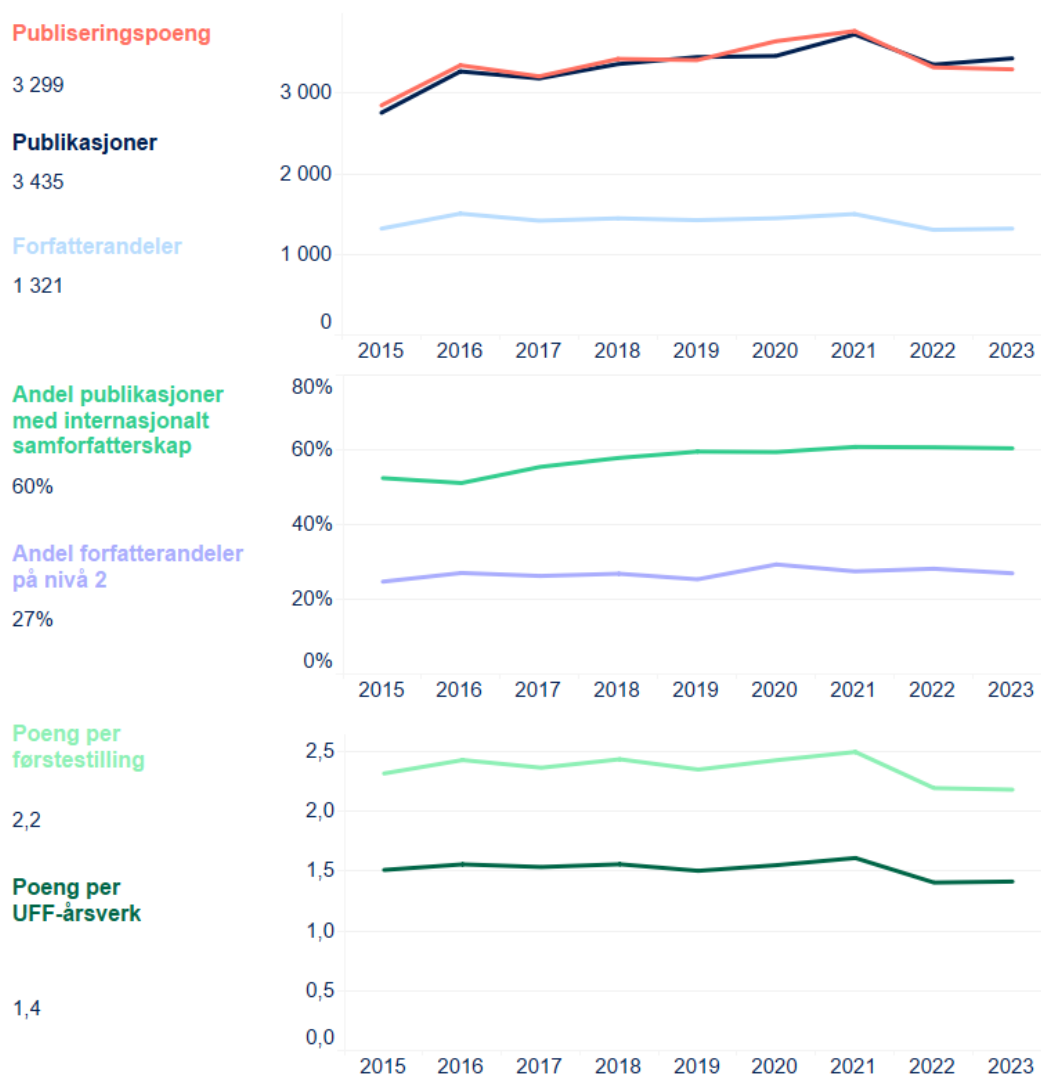
⁷ <https://www.coalition-s.org/towards-responsible-publishing/>

I tillegg kommer tekniske endringer: Cristin-systemet og BORA, UiBs arkiv for vitenskapelige publikasjoner, skal erstattes med et nytt Cris/NVA-system fra Sikt som samler forskningsinformasjon og vitenarkiv i ett⁸. Migrering skal etter planen skje sommeren 2024, og rapportering for 2024 skal foregå i det nye systemet.

2. Vitenskapelig publisering

Hovedtrekk ved UiB i 2023

Publiseringsevirsomheten ved UiB i 2023 er relativt stabil sammenlignet med 2022. Antall publikasjoner har økt litt med 2% (1% målt etter forfatterandeler), mens publiseringspoeng er relativt konstant (-0,7%). Stabilitet i publiseringspoeng til tross for økt publisering forklares med at de andre parameterne som påvirker poengberegningen (internasjonalt samforfatterskap og nivå) viser en marginal nedgang – innenfor vanlige svingninger, men nok til å ha en effekt med disse marginene. Andel internasjonal publisering er på 60%, hvor den har pleid å ligge siden 2019 (59-61%). Andel nivå 2 er på 27%, hvor den har pleid å ligge siden 2020 (27-29%).

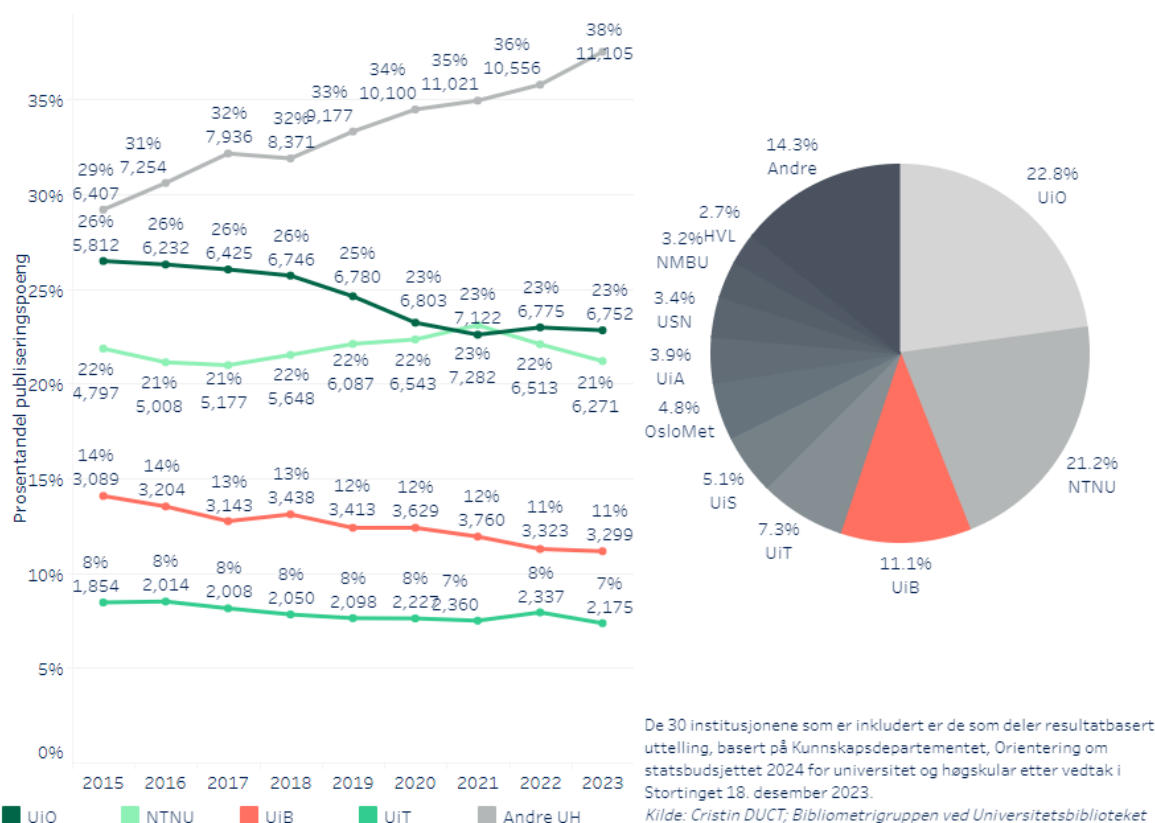
Figur 1 Utvikling for UiB 2015-2023, Kilde: Bibliometrigruppen ved UB, Cristin DUCT

⁸ <https://sikt.no/tiltak/cris-nva-prosjektet>

UiBs andel av poengpotten er 11,1%, sammenlignet med 11,3% for 2022. Dette er fortsettelse av en nedgang som har skjedd over tid, til tross for økt poengproduksjon, og som skyldes større vekst i publisering hos UH-institusjoner utenfor BOTT. Disse institusjonene har til sammen økt sin andel av poengpotten med 2 prosentpoeng i 2023 (fra 36 til 38%). Av de større institusjonene, har OsloMet, BI, Universitet i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet hatt relativt stor økning i poeng i 2023, fulgt av Universitetene i Agder og Stavanger. NMBU og Høgskulen på Vestlandet har hatt relativt stor nedgang.

Andel av publiseringspoengene per institusjon

Over tid (til venstre, BOTT) og i 2023 (til høyre, de ti med høyest andel).

Figur 2 Andel av publiseringspoengene per institusjon. Kilde: Bibliometrigruppen ved UB, Cristin DUCT

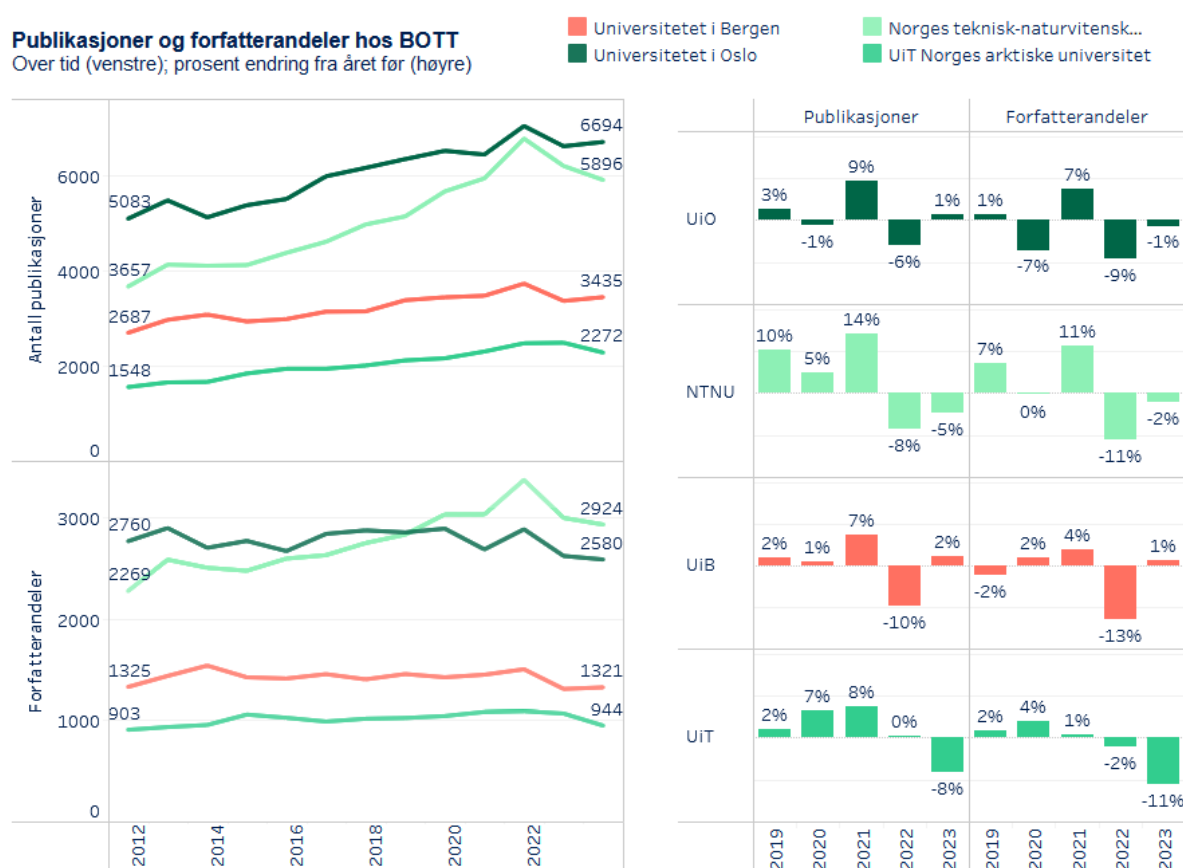
Andelen publikasjoner fra UiB som er åpent tilgjengelige er fortsatt høy. På rapporteringstidspunktet er 78% av alle publikasjoner og 85% av tidsskriftpublikasjonene åpent tilgjengelig på en eller annen måte. 91% av tidsskriftpublikasjonene er lastet opp i Cristin. Den viktigste endringen fra i fjor, er at andelen tidsskriftartikler som er gjort åpent tilgjengelig ved publisering i hybrid-tidsskrifter er gått opp fra 32 til 37%. For tidsskriftpublikasjoner på nivå 1 er fortsatt nesten halvparten (49%) tilgjengelig som gull åpen tilgang, altså i åpne tidsskrifter, mens på nivå 2 er en tilsvarende andel (48%) tilgjengelig gjennom hybrid åpen tilgang, altså kjøpt fri fra ellers lukkede/abonnementsbaserte tidsskrifter. Dette tyder på at UiBs forskere i økende grad publiserer i tidsskrifter som er omfattet av publiser og les-avtalene Universitetsbiblioteket inngår med utgiverne.

På fakultetsnivå vil tallene naturlig variere mer fra år til år enn på aggregert nivå, spesielt gjelder det fakultetene med færre ansatte og publikasjoner. Ved det juridiske, det matematisk-naturvitenskapelige og det psykologiske fakultet, samt Universitetsmuseet har publikasjoner, poeng og forfatterandeler økt sammenlignet med 2022, mens disse parameterne har gått ned ved det humanistiske, medisinske, og samfunnsvitenskapelige fakultet.

Publikasjoner og pandemien

Etter en stor økning i produksjon av vitenskapelige publikasjoner i 2021, hadde mange institusjoner og land en nedgang i publisering i 2022, og UiB hadde en av de største nedgangene blant UH-institusjoner i Norge. Men for UiB ser vi en liten økning igjen i 2023 (2%), mens nedgangen fortsetter hos andre. NTNU viser en videre nedgang på 5% i 2023, og UiT på 8% (etter å ha holdt seg stabilt 2021-2022). UiO har en liten økning i publikasjoner (1%), men en nedgang i forfatterandeler (-1%). Et [NIFU notat \(Aksnes 2023\)](#) utforsker publiseringsmønstre i lys av pandemien i detalj, med tanke på at nedgangen i 2022 kan være en forsinket effekt.

Publikasjoner og forfatterandeler hos BOTT
Over tid (venstre); prosent endring fra året før (høyre)

Kilde: Cristin DUCT; Bibliometrigruppen ved Universitetsbiblioteket

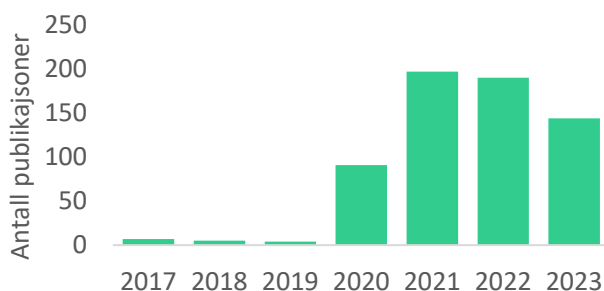
Figur 3 Venstre: Utvikling i publikasjoner (over) og forfatterandeler (under) hos BOTT-universitetene 2011-23. Høyre: Prosentvise endringer siste fem år. Kilde: Cristin DUCT; Bibliometrigruppen ved UB.

Cristin dekker bare norsk publisering, til gjengjeld kan vi regne med at den er nokså komplett. For å sammenligne UiBs og Norges publiseringsaktivitet med det som foregår internasjonalt, må vi bruke en annen datakilde, for eksempel Web of Science (WoS). Denne har ikke like god dekning av alle fagområder, språk og publikasjonstyper og har derfor ikke med alle de norske publikasjonene. Ifølge WoS er antall vitenskapelige publikasjoner i Norge 2% lavere i 2023 enn i 2022 (som i sin tur var 6% lavere enn 2021). En lignende utvikling, med en topp i 2021, og nedgang i både 2022 og 2023, sees i mange land og verdensdeler: I 2023 har Sverige og Danmark gått ned med henholdsvis 6% og 2%; Europa -11%, Nord Amerika -7%, og verden -5%. Unntaket er Asia, hvor publisering fortsatt økte i 2022, men i 2023 begynner vi å se en nedgang her også (-7%)⁹. En måte å tolke dette på er at de

⁹ Internasjonale tall er basert på tidsskriftartikler, bøker og proceedings i Web of Science, 08/04/24. Nasjonale tall er basert på Cristin data.

fleste viser en nedgang, men hos UiB kom og gikk dette brattere etter pandemien enn hos mange i UH-sektoren.

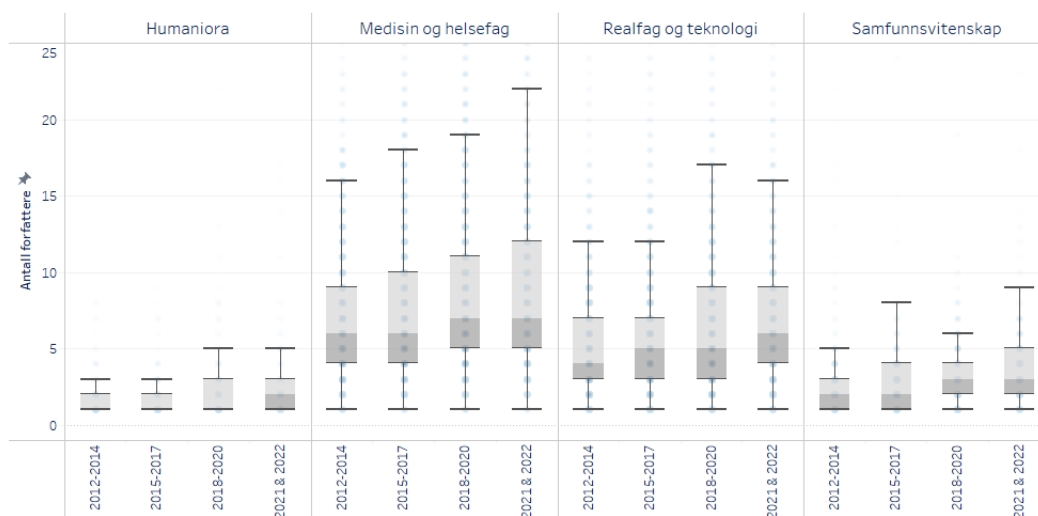
Det er naturlig å spørre om store svingninger i publiseringen kan henge sammen med økt pandemiforskning. Vi har undersøkt dette ved å søke etter publikasjoner som handler om pandemier eller covid-19, publisert av UiB eller Haukeland Universitetssykehus. Funnene tyder på økt aktivitet fra 2020, stabilitet fra 2021-2022, og nedgang i 2023. Dette gjenspeiles kun delvis i de generelle publiseringstallene, som gikk opp i 2021 men ned i 2022.

Figur 4 Antall publikasjoner som bruker begreper om pandemien eller COVID-19 fra UiB/Haukeland. Kilde: Bibliometrigruppen ved UB, Web of Science.

Langsiktige trender

Hvis vi ser lengre tilbake i tid, kan det merkes at selv om publisering lenge har økt over tid, var det særlig før 2020 UiB viste tydelig oppgang i nivå 2-publisering og internasjonalt samforfatterskap; siden da har disse tallene vært relativt stabile. Forfatterandeler og poeng per UFF viser heller ikke noen tydelig utvikling over tid, bortsett fra de siste to årene (2022 og 2023, hvor pandemien trolig spiller inn). UiB hadde det høyeste antallet forfatterandeler i 2016 og 2013 (henholdsvis 1514 og 1512). Trenden i forfatterandeler over tid er også relativt flat ved UiO og UiT; det er kun på NTNU (av BOTT) at man ser en tydelig økning. Dette tyder på at «økt publisering» hos de tradisjonelle universitetene handler mye om økt samforfatterskap. Analyse av antall forfattere viser økning i medianverdier i alle fagfelt (under). Bibliometrigruppen jobber også med å undersøke trekk ved publisering fra andre vinkler, for eksempel etter stillingskategorier.

Figur 5 Boksplott med antall forfattere per publikasjon på publikasjoner fra UH-sektoren i Norge, delt etter fagfelt, 2012-2022. Linjen som er horisontalt i midten av boksene er medianen. Y-aksen er kuttet på 25; det finnes over 300 publikasjoner med flere enn 500 forfattere. Kilde: Bibliometrigruppen, NIB og Cristin DUCT.